

A 1795/kultur

Flytjandi

Afgreiðsla

Flokkahópur jafnaðarmanna

Norræna þekkingar- og menningarnefndin

Þingmannatillaga um norræna framkvæmdaáætlun á sviði útivistar

Tillaga

Flokkahópur jafnaðarmanna leggur til að

Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar

að samin verði norræn framkvæmdaáætlun á sviði útivistar sem byggð verði á liðunum fimm hér á eftir.

að NordForsk verði falið að stunda rannsóknir á eftirtöldum atriðum: Tengsl útivistar og lýðheilsu á Norðurlöndum, þ.e. hvað er unnt að gera til að fá fleiri börn, ungmenni og fullorðna til að taka þátt í útivistarstarfi? Að rannsaka jafnframt hvers vegna sumir kjósa að stunda ekki útivist – eru einhverjar hindranir í vegi fyrir því? Og hvernig geta fleiri tekið þátt í útivistarstarfi án þess að náttúruspjöll hljótist af?

að tekið verði til athugunar að skipuleggja samnorrænt útivistarár á næstu árum. Það myndi fela í sér að athyglinni yrði beint að útivist á Norðurlöndum á breiðum grundvelli með ýmiss konar viðburðum og málþingum og að íbúum landanna yrði gert kleift að stunda fjölbreyttara útivistarstarf með það fyrir augum að hvetja fólk til hreyfingar utanhúss og stuðla þannig að betri lýðheilsu.

Bakgrunnur

Mörgum Norðurlandabúum er mikilvægt að geta notið náttúrunnar og nálægðarinnar við skóg og óbyggð svæði. Náttúran eykur vellíðan okkar og rannsóknir sýna að útivist á víðavangi dregur úr streitu. Eftir 4–5 mínútna dvöl úti í náttúrunni lækkar bæði hjartsláttur og blóðþrýstingur og minna mælist af streituhormónum í líkamanum. Hreyfing úti í náttúrunni hefur afar góð áhrif á heilsuna. Undir útivist falla til að mynda göngur utanhúss, hjólaferðir, gönguferðir á víðavangi, siglingar, útreiðar, skíðaiðkun og skautuferðir. Árangurinn er heilbrigð líkamleg hreyfing, afþreying og aukin þekking á náttúrunni.



Það er af hinu góða að áhugi á útivist skuli fara vaxandi á Norðurlöndum og að æ fleiri skuli sækja út í náttúruna í leit að upplifunum, frístundastarfi og meiri lífsgæðum. Náttúrutengd ferðamennska færir einnig í aukana á Norðurlöndum. Það er æskilegt að mörgu leyti en því fylgir jafnframt að nauðsynlegt er að huga að náttúruvernd og uppbyggingu mannvirkja og innviða á fjölförnum stöðum. Til að mynda er vaxandi þörf á að huga að hvers kyns sorphirðu. Mikilvægt er að skipuleggja þessi mál sérstaklega.

Til þess að standa vörð um útivist, fjölga þeim sem hreyfa sig utanhúss og vernda náttúruna ber að semja norræna framkvæmdaáætlun á sviði útivistar og fella þarf undir hana eftirtalin atriði meðal annarra:

1. Rannsóknir. Útivist á Norðurlöndum hefur fremur lítið verið rannsökuð og rannsóknir sem þó hafa farið fram hafa fyrst og fremst beinst að iðkendum. En til þess að geta laðað fleiri út í náttúruna væri áhugavert að taka fyrir efnið „útivist og lýðheilsa“, þ.e. að svara því hverjir sækjast ekki eftir útivist. Eru einhverjar hindranir í vegi fyrir því að stunda útivist? Hvernig getum við hvatt börn og ungmenni til þátttöku í útivist? Og hvernig geta fleiri tekið þátt í útivistarstarfi án þess að náttúruspjöll hljóti af?
2. Hlúð að frjálsum félagasamtökum á sviði útivistar. Að útivistarsamtökum á Norðurlöndum standa fjölmargar stjórnir, leiðtogar og áhugasamt félagsfólk. Virk þátttaka á vettvangi slíkra stofnana leiðir af sér auðugra félagslíf með kunningjum og vinum, starfsemi af ýmsu tagi og aukna þekkingu á lýðræðisstarfi í félögum. Jafnframt er þó mikilvægt að sjá til þess að lög og reglugerðir þrengi ekki að möguleikum frjálsra félagasamtaka til að starfa og koma viðfangsefnum sínum til leiðar.
3. Aukin ferðamennska. Vöxtur í náttúrutengdri ferðamennsku á Norðurlöndum er af hinu góða, einkum með hliðsjón af því gagni sem fólk getur haft af útivist. Sá vöxtur hefur þó einnig í för með sér meiri áhrif á náttúruna þegar fleiri dveljast úti við. Mikilvægt er að standa vörð um almannaréttinn til þess að landeigendur þrengi ekki að farrarétti manna. Einnig er áriðandi að vernda gróður sem vex meðfram gönguleiðum til þess að hann verði ekki troðinn niður. Þegar fleiri leita út í náttúruna eykst jafnframt þörfin á bílastæðum, salernum, ruslafötum og sorphirðuþjónustu. Ekki hefur alltaf tekist að láta slíka uppbyggingu fylgja aukinni eftirspurn og stundum er einnig óljóst hver á að bera kostnaðinn af þeirri uppbyggingu. Mikilvægt er að skýra þessi mál, þ.e. hver skuli bera ábyrgð á hverju atriði fyrir sig.



4. Loftslagsmál og gróðurhúsaáhrif. Fyrir liggja margar rannsóknaskýrslur sem bera vott um að miklar loftslagsbreytingar eiga sér stað um þessar mundir og að nauðsynlegt er að draga úr flugferðum. Í stað þess að halda í sumarleyfið með flugi eru fjölmargir möguleikar á að njóta frísins í heimahögum. Það er hægt að gera til dæmis með því að sigla milli eyja í skerjagarðinum, fara í fjallgöngur eða gista á farfuglaheimilum í fögru umhverfi. Stofnanir á sviði ferðamála gætu fengið það verkefni að dreifa upplýsingum um hvernig nýta má sumarleyfið á loftslagsvænan hátt. Að því er loftslagið varðar væri mikill ávinningur að því ef Norðurlandabúar sæju sér fært að njóta sumarleyfisins nærri heimahögum í stað þess að ferðast um langan veg í því skyni.
5. Aðlögunarmál. Árið 2015 kom mikill fjöldi manna til Norðurlandanna á flóttu undan stríðsátökum og kúgun. Mikilvægt er að fólk sem er nýkomið til landanna aðlagist sem fyrst og verði þannig hluti af samfélaginu. Starf í félagasamtökum – en útivistarmál falla undir það – er góður vettvangur til þess að bjóða fólk velkomið. Útivistarsamtök í Svíþjóð fengu auknar fjárveitingar til þess að geta tekið þátt í að bjóða nýja íbúa landsins velkomna í sænskt samfélag. Æskilegt er að útivistarsamtökum hvarvetna á Norðurlöndum verði gert kleift að vinna áfram að aðlögun nýrra íbúa landanna.

Reykjavík, 22. janúar 2019

Annette Lind (S)
Emilia Töyrä (S)
Erkki Tuomioja (sd)
Eva Lindh (S)
Gunilla Carlsson (S)
Ingalill Olsen (A)
Jorodd Asphjell (A)
Karin Gaardsted (S)

Lars Mejern Larsson (S)
Martin Kolberg (A)
Nina Sandberg (A)
Per-Arne Håkansson (S)
Pyry Niemi (S)
Ruth Grung (A)
Stein Erik Lauvås (A)
Tony Wikstrøm (ÅSD)